

Пантелеймон Куліш.

Запорожський суд.

Ударили в бубни. Скрізь повізному місці почали гукати скличники: У раду! в раду! в раду! Усі заметушилися і почали тягтися туди де бито в бубни. Борше від всіх поспішали в раду братчики.

— Чого се бють у вічові бубни? — питає один братчик другого, пробиваючись поміж людом.

— Хіба не знаєш? — відказує той. — судити-муть Кирила Тура!

Посеред суднього колеса стояв Кирило Тур, потупивши очі, а кругом його усе братчики, миряне (простий варід, не козаки.) і собі перлись наперед, щоб подивитись на запорожський суд, та не таківські були Низовці, щоб пропустити до суднього колеса, кого не треба. Ставши плечем поуз плече, рядів у три чи що, уперлись у землю ногами, і вже як не товпились іззаду городові козаки з міщанами і поспільством, не звузили вони ні на пядь порожнього по середині місця. Хто бажав що побачити, або почути, то хіба через голови побачив; а багато людей повилізало на дуби, звідти дивились.

У першому ряді видно було Брюховецького (Мартин Брюховецький гетьманував після Богданового сина, Юрія Хмельницького.) з гетьманською булавою. Над ним військові хорунжі держали бунчук і хрещату хоругву. Коло його, по праву руку, стояв військовий судя з палицею, а по ліву — військовий писар з казак-мареєм за поясом, з пером за ухом і папером в руках; а далі по боках довгоусі діди Січові. Сі вже хоть за старістю і жандоного уряду не держали, а на ралах їх річ була попереду. Не один із них і сам бував кошовим на віку, так тепер шановано і поважано як батьків. Пятеро їх стояло, як пятеро сивих, волохатих голубів, похиливши тяжкі від думок голови. Куріне отаман і всяка старшина докінчали первий обід вічевого колеса. Усі були без шапок: сказано — на судньому місці.

Розпочав суд над Кирилом Туром батько Пугач. Вийшовши з ряду, уклонився на всі чотири сторони низенько, потім ще віддав особно один поклін гетьманові, та отаманам, та отаманам бо поклону і почав говорити голосно і поважно:

— Пане гетьмане і ви, батьки, і ви, панове отамани, і ви братчики, хоробрі товариші, і ви православні християне! На чім держитесь Україна, як не на Запорожжі? А на чім держитесь Запорожжя, як не на давніх, предковичних звичаях? Ніхто не скаже, коли почалося козацьке лицарство. Почалося воно ще за оних славних предків наших Варягів, що морем і позем слави у всього світу добули. Отже ніхто з козацтва не покаляв тої золотої слави — ні козак Байда, що висів в Царграді на залізному гаку; ні Самійло Кішка, що мучився пидеять чотири години в турецькій каторзі, — по каляв сі тільки один паливода, а той паливода стоїть перед вами!..

Та взяв Кирило Тура за плечі і повернув його на всі боки. — Дивись, — каже, — вражий сину, в вічі добрим людям, щоб була иншим наука!

— Що-ж сей паскудик учинив? — став і знов глаголати батько Пугач до громади. — Учинив таке, що тільки тьфу! Не хочеться й вимовити. Знаюхався поганій з бабами і наробив сорому товариству на всі роки. Пане гетьмане, і ви панове отамани, і ви братчики! Подумайте, пора десь і скажіте, як вам се оге сарм'ю збугнись? Яку-б кару ледачому паскудику здекретувати?

Ніхто не виривався із словом; усі ждали, що гетьман скаже. А діди кажуть: — Говори батьку гетьмане; твое слово — закон.

Брюховецький скорчився у три погібелі та й каже: — Батьки мої рідні! Що-ж здолаю видумати лутне своїм нікчемним розумом? У ваших то сивих, пановних го і вухах увесь розум сидить! Ви знаєте всі стародавні звичаї і порядки — судить як самі знаєте, а мое діло махнув булавою, та й нехай потому буде. Не дармо же я ваз-вивів із Запорожжя на Україну; порядкуйте по стародавньому, як самі знаєте, а я свого розуму супрова вишого не покладаю. Усі ми перед вашими сивими чупринами діти і дурні.

Ну коли так, — кажуть діди, — то чого-ж довго міркувати? До стовна та киями!

Гетьман махнув булавою. Вічове колесо заворушилось. Раді кінець.

Горонаху Кирила Тура звязали верьовками та й позели до стовна, що стояв це далеко. Привязали бідолаху так, щоб можна було повертатись на всі боки, ще й праву руку оставили на волі, щоб можна було бідолахе достать ківи та випить меду, або горівки; бо гдилось у тих химерних Низовців, що коло стовна тут же й горілка стоятиме у джегці і колачів решето — раз дід того, що завдавши голові хмелю, не тяжко було горонасе кіччати живць. а в друге для того, щоб охотніші козаки брались за кий. Тут бо й кий лежав оберемок. Отсе-ж усякий братчик, ідучи мимо, зупинився коло стовна, винне коряк меду, чи горівки, і колачем закусьть, візьме кий, ударить і аз винуватого

по спині та й пішов своєю дорогою. „А вже в їх таке було прокляте заведення, — розказують було старосвітські люди, що як сім раз вдарить кійкою то хліба не будеш їсти“. Рідко, рідко трафлялось, що жаден братчик до ківши не доторкався, а проходив мимо, і мов не бачить нічого. То було простой бідний тмаха своє время, відважуть та й прав. Тільки, щоб заслужити таку ласку в товариства, треба було кожкови не знати, яким бути лицарем. Правда, й Кирило Тур був у Січі на ж його була дуже тяжка; більшої вини й не було, здасться, в Запорожжі над оте скакани в гречку. Тим то инший братчик, хоть і жалував дуже козака, та щоб не розлюдивсь такий гріх між молодиками, ішов і брав за кий. Хіба вже, глянувши на Кирила Тура, перемав своє жорстоке Запорожське серце. Знаєть, чи раз вже що доводилось у-купі яку пригоду на диких полях терпіти, або один одного з біди визволити?... Так, згадавши старовину, братчик і руку опускав і мов не він, від стовна відходив.

Ще-ж до того беріг Кирила Тура від лихої халеки й побратим його Богдан Черногор. Сей ходячи круг стовпа, одного запросьть покірним проханем, другого поспікне про яку небудь Кирилову послугу, а на иншого блазня то й посварить ся: то такий, знаючи Черногорське завзятя, відіде, мов кіт від сала, хоть би й рад горівки покуштувати. Благаячи иншого отамана, аж слізи обливався вірний Турів побратим; а в Січі велико- стояло таке шире побратимство.

Аж ось іде просто до стовна батько Пугач. Сього похмурого дідугана не псеємів Богдан Черногор нічим поспікнути; а де вже на його сваритись; хоть же-б бажав благи, то й язык не ворочаєть ся. Так як молодий дучик ховаєть ся під ворота, побачивши старого сусідського бровка, так бідний черногорець відступивсь даючи дорогу дідови. А той прийшов до стовна, випив коряк горілки, ще й похвалив, що добра горілка; закусьв колачем, узяв у руки кий. — Повернись — каже, — сякий-такий сину.

Сердега повернувся, а він йому так відважив кием по плечах, що аж кістки захрумкотіли. Однак Кирило Тур показав себе добрим Запорожцем: і не зморщився і не застогнав.

Знай ледачо, як шанувати козацьку славу! — сказав батько Пугач, положив кий та й пішов собі геть.

Дивлячись одалеки на запорожський прочухан, Петро поміркував, що не багато Кирило видержить таких гостинців. Жаль йому стало нейтиги: підійшов до його, чи не дасть якого звіту сестрі та матері.

А Богдан Черногор думав, що хоче попробувати, чи кріпкі в Тура плечі: — Море! Я не поущу усякому захожому знущатись із мого побратима! Доволі й своїх братчиків.

— Богацько ж мабуть і в тебе в голові мозку! — каже Кирило Тур. — Пусти його; се добра людина у багню тебе не втопче, як завязнеш, а хіба з багна витягне. Здоров був, братіку! Бач, як гарно в нас трактують гостей? Се ж не горічі млинчики, пане брате! Винемо-ж по коряку щоб не так було гірко.

— Пий, брате сам, а я не буду, — каже Петро. — щоб іще ваші діди не звелили відлячити кием.

Ну, бувайте ж здорові, братці! — каже Кирило Тур, — випи я й сам.

— Що сказати матері та сестрі? Поспитав Петро.

Згадавши про матір та про сестру, Кирило Тур похилив голову далі й каже з пієні:

Ой котрий, козаченьки, буде з вас у місті
Поклоніть ся старій невіді нащасній невісті;
Нехай плаче, нехай плаче, а вже не виплаче,
Бо над сном, над Кирилом, чорний ворон криче

— Се таки й станеть ся з тобою, превражий сину! — каже підходячи один Січовий дід; а за ним іде ще троє. — Не вповий, каже, на те, що молоді тебе обходять; ми й самі тебе вкладамо, ось дай лиш по коряку горілки.

Та й узяв коряк; зачерпнув, винив, покректав, та взявши за кий, каже: — Як вам здасть ся, батьки? Я думаю, дасть йому раз по голові, та й нехай пропаде ледачо!

— Ні, брате! — каже другий дід, — ніхто з нас не зазнав, щоб коли-небудь бито винуватого по голові. Голова — образ і подобіє Боже; гріх підіймати на неї кий. Голова нічим не винна; із серця ізходять помилуєнія зла, убійства, прелюбодіявля, любодіявля, татби, голова, брате, — нічим не винна.

— Так, що-ж, брате — каже третій дід, — коли того проклятого серця дубиною не достаєм? А по плечах не добити ним сьовола й обухом. А шкода пускати на сьвіт такого гріховеда; і так уже чорт знає, на що переведить ся славне Запорожжя.

— Послухайте батьки, моєї ради, — каже четвертий дід. — Коли Кирило Тур випержить сей прочухан то нехай живе: такий козаряюга на що небудь здасть ся.

(Конець буде.)

Добрі ради.

Як пізнавати чи фляшок та закоркувати. бараболі суть добрі?

Коли заїде потреба сей-часового розпізнання, чи бараболі суть добрим, та чи будуть синкі після варення то є, чи суть мучистими, — належить одну бараболу розкрити а половинки терти сильно о себе. Если барабола є доброю, то терті о себе половинки будуть склеювати ся і липнути, а на берегах перекрою появлять ся піна, — Если половинки нотирани о себе, не зліплюють ся, а з бараболі виходить воднистий сок, — то се є зяком, що барабола посідає мало крохмалу, а через то і не має доброї вартости.

Як позбутися курячих курбаків в курниках.

Щоби уникнути розмноження хробацтва в курниках яке дуже шкодить дробля, належить дробки на котрих дріб'їдає посмарувати нафтою. Нафта має те сьвітство що хробаків нищить, а цілкомито не шкодить курем. — Рівнож если у курій звапнюють ноги за-для довгого сидіня на ліжках, добре є таксамо хорі ноги посмарувати нафтою, а ноги в короткім часі будуть цілком здорові.

Як робити з овочів вино.
Щоби не тратити гроша а рівночасно і свого здоров'я, уживаючи алькогольних виштікв, можна собі самому дома виробляти всілякі напитки з овочів, які і багато не коштують і впливають користно на адровле. Ми подамо кілька вказівок, можна такі напитки виробляти:

Яблочник.
Треба взяти 75 кuart квасковатих яблск і тільки само селолких, сочних грушок; покрити їх на чотири часті, а наглині частини та серединки по-викидати. Так покресві овочі вкннути до бочки від вина; до тоїж бочки всипати чотири фунти меленого дукру, а до того влити 30 літрів кипячої води. Бочку тоді треба заткати і поставити в уміркованім теплі. По п'ятиох днях начне ся ферментація, а тоді долияти чистої, змної води, бочку відкрити і уважати на ферментуючий плін. В міру того, як піна буде виходити на верх, доливати все потрохи води, щоби бочка була повною. По двох тижнях яблочник буде готовий і добрий до ужитку. Тоді треба його осторожно перецідити до фляшок і добре закоркувати. — Буде се приємний, здоровий і відсвьїжувчий напиток.

Домашній напиток, подібний до вина.
Взяти 5 і пів фунта родзийків і тількиж само покросних яблск і до сего діляти 22 кварт води, і сьо мішаниву зіляти до каміного начиня помішати, щоби через цілий тиждень ферментувала. Опісля сьо теч перефільтрувати і влити до

фляшок та закоркувати. В протягу гижня се домашнє вино буде готове до ужитку.

СЬМІШНЕ.

Не щастє,
— Ти знаєш Петра?
— Та то мій приятель
— Диви! Таке нещастє з ним лучило ся!
— Що-ж таке?
— Вчєра рано ще ми разом сїдали, такий був веселий, ів — а за дві години чую...
— Що, умер може?
— Коби тільки се, — а то оженив ся.

Розумованє дитини.

— Мамо, чи я дістану нову ляльку? — питає мала дитина.

— А нащо-ж тобі нової ляльки? прецінь і стара ще цілком добра!

— Я ще також цілком добра, відповідає дитина, а ви дістали нову ляльку (т. є. дитину)

Тяжке рішенє.
— Одна лондонська часопись розказує цікаву пригоду якогось англійця з урядником від паспортів в Росії — Урядник переглядає папери Англійця і каже:
— Ви не можете остати тут, в Росії. В протягу двадцяти чотирох годин мусиш наш край покинути.

— Добре, я відїду сейчас.
— А чи маєте паспорт за границю?
— Ні!

— В такім случаю виїхати не можете. Даю вам двадцять чотирі години до надуми, що гадаєте зі собов зробити...

Між сунругами.
Вона: — Мені снїло ся сєї ночи, що ти мені купиш нову дуже гарну сукню.
Він: — При найбільшім снї можеш вжев нїї ходити.

В школі.

Учитель: — Іванку, чому твій брат не прийшов нині до школи? — Може йому що бракує? (Чи не слабкий)

Іванко: — Так.

Учитель: — Що-ж йому бракує?

Іванко: — Штанів, прошу пана професора.

Велика легкодушність.
Злодій витягнув якомусь панкови п'ять тисяч долларів в банкнотах і опісля говорить до себе:

— Яка велика легкодушність! п'ять тисяч банкнотами носити в кишені! Мігби ще хто инший йому був витягнути!

Хочете

научитись скоро говорити читати і писати по англійськи і поліпшити свій побут в Канаді? — Зголосіть ся на адресу 686 FLORA AVE. по 6-ій год. вечєром до J. WAGNERA.

Наука відбуває ся вечерами. За усеїх ручимо!